

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNDE LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİN ÖĞRENCİ ve ÖĞRETİM ÜYESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Serap KAYA - Gamze SEZGİN - Nevzat KAVCAR

Dokuz Eylül Üniversitesi - Buca Eğitim Fakültesi, Fizik Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı Anabilim Dallarında sürdürül-
mekte olan lisansüstü eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerimizin ve görev alan öğretim elemanlarımızın eğitim-öğretim sürecine yönelik görüşlerini belirlemek ve bu süreçteki eksiklikleri ortaya koymaktır. Araştırmanın verileri öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik olarak geliştirilen "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Değerlendirme Formu" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 8.00 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda hem öğretim elemanlarının hem de öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik bir takım sorunlarının olduğu belirlenmiştir. Bu sorunlar öğrencilerin, öğretim elemanlarının, lisansüstü programların, derslerin nitelik ve niceliklerine ve Enstitü bünyesindeki araç gereç olanaklarına yönelik olmak üzere gruplandırılabilir. Bu bildiride ulaşılan sonuçlar ve süreçte yaşanan eksikliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the ideas of some graduate students and the lecturers serving at Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, about education and teaching process being applied to all the programmes and determine the problems related to this process.

"Graduate Education and Teaching Evaluation Form" was applied to the university students and lecturers as data collection tool. The data collected was analyzed by using SPSS 8.0. At the end, it was founded out that both lecturers and graduate students have some problems regarding graduate education. These problems can be classified into two groups the quantity and the quality of graduate student, lecturers, programs and lectures and the availability of educational material that the Institute has. In this paper, the results and suggestions for the solutions of the problems were presented.

Key Words: Graduate Education, Institute of Educational Sciences.

GİRİŞ

Lisansüstü eğitim, dört yıllık lisans programları üzerine, yüksek lisans ve doktora dereceleriyle biten ve belirli bilim dallarında uzmanlaşmaya imkan veren eğitimidir (Turgut, 1987).

Eğitim Bilimleri Enstitülerinde yürütülen yüksek lisans ve doktora eğitiminin amacı, eğitimin niteliğini arttırmaya yönelik bilimsel çalışmalar yapmaktır. Ülkemizdeki Eğitim Fakültelerinde 1998 yılında yürürlüğe konulan yeni yapılanma, Eğitim Fakültelerindeki bilimsel çalışmaların öğretmen yetiştirme ve eğitim konularına yönelmesini, temel bilim alanındaki araştırmaların ise Fen - Edebiyat Fakültelerinde yürütülmesini öngörmektedir. Eğitim Fakültelerindeki bu lisansüstü programların yeterince yerleşmemiş

olması, öğretim elemanlarının genelde akademik yönelimleri doğrultusunda temel bilimlere yoğunlaşması ve öğretim elemanlarının alandaki yetersizliği eğitim - öğretim sürecinde birtakım sorunlar yaratmaktadır. Ayrıca, üniversitelerin özerk yapısından dolayı lisansüstü düzeyde uygulanan öğretim programları ülke ve hatta il bazında bile farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkların doğal sonucu olarak, lisansüstü eğitimin niteliği de değişmektedir. Turgut (1987), aynı alanda lisansüstü öğretimi yapan enstitülerin ortak ve uluslararası düzeyde kabul görecektir standartlarda birleşmelerinin büyük yararları olacağını önermektedir.

Lisansüstü eğitim politikasından programların yapısına ve başarı standartlarına kadar uzanan bu problemler sağlam çözümlere bağlanmadan kantite ve kalite sıkıntılarını

zın giderilmesi çok güç olacaktır (Turgut, 1987). İlgili alan yazın incelendiğinde lisansüstü eğitimde niteliği sorgulayıcı araştırmaların (Varış, 1972, Turgut, 1987) yok denecek kadar az olduğu görülmüştür.

Bu bildiride, Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak yürütülen lisansüstü eğitim, öğrenme – öğretme süreci boyutunda ele alınarak irdelenmiş ve lisansüstü eğitimde niteliği arttırmaya yönelik çözüm önerileri getirilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı, lisansüstü eğitimin öğrenme-öğretme sürecinde öğrenci ve öğretim üyesi açısından yaşanan bir takım sorunları saptayarak, çözüm önerileri getirmektir. Bu amaçla öğrenci ve öğretim elemanlarına uygulanmak üzere iki ayrı anket hazırlanmıştır. Anket, kapalı uçlu sorulardan ve ayrıca daha nitelikli bir lisansüstü eğitimin verilmesi konusundaki düşüncelerini belirtebilmeleri için öğrenci ve öğretim üyelerine yöneltilen bir açık uçlu sorudan oluşmuştur.

Araştırmaya, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne bağlı yabancı diller (İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği), güzel sanatlar (resim-iş ve müzik öğretmenliği), eğitim ve sosyal bilimler (okul öncesi, Türkçe, tarih, sosyal bilgiler, sınıf öğretmenliği, eğitim programları ve öğretim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, Türk Dili ve Edebiyatı ve eğitim yönetimi ve denetçiliği) ve fen ve matematik alanlar eğitimi (fen bilgisi, ilköğretim matematik, biyoloji, kimya, matematik ve fizik öğretmenliği) olmak üzere, dört ayrı grup altında toplanan lisansüstü programlarda ders veren, toplam 82 öğretim elemanı ve bu programlarda öğrenim gören 48 öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının %25,9'u (n=21) profesör, %11,1'i (n=9) doçent, %58,0'i (n=47) yardımcı doçent ve %6,1'i (n=5) doktordur. Öğretim elemanlarının %12,2'si (n=10) yabancı diller, %11'i (n=9) güzel sanatlar %43,9'u (n=36) eğitim ve sosyal bilimler, %32,9'u (n=27) fen ve matematik alanlar eğitimindedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %16,7'si (n=8) yabancı diller, %20,8'i (n=10) güzel sanatlar, %29,2'si (n=14) eğitim ve sosyal bilimler ve %33,3'ü (n=16) fen ve matematik alanlar eğitimi bölümündedir. Öğrencilerin %31,3'ü (n= 15) yüksek lisans, %68,8'i (n= 33) doktora öğrencisi, %68,8'i (n=33) ders, %31,3'ü (n=15) tez aşamasındadır. Öğrencilerin %8,3'ü (n=4) sadece öğrenci, %70,8'i (n=34) üniversitede akademik eleman ve %20,8'i (n=10) dışarıda öğretmenlik yapmaktadır.

Öğretim elemanlarına uygulanan anket; 2 tanesi kişisel bilgiler, 12 tanesi değerlendirmeye yönelik olmak üzere toplam 14 kapalı uçlu ve bir açık uçlu sorudan oluşmuştur. Öğrencilere uygulanan anket ise toplam 26 kapalı uçlu ve bir açık uçlu sorudan oluşmuştur. Kapalı uçlu sorulardan 4'ü kişisel bilgilere, 22'si değerlendirmeye yönelik so-

rudardır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS -11 paket programı kullanılarak yüzde ve frekans dağılımları şeklinde verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde lisansüstü öğrencilerine ve öğretim elemanlarına uygulanan anketlerden toplanan verilerin analizi yer almaktadır. Öğrenci sorularının değerlendirilmesi şöyledir:

Ankette öğrencilere ikinci tez danışmanlarının olup olmadığı varsa hangi alandan olduğu sorulmuş, verilen yanıtlardan öğrencilerin %10,4'ünün ikinci bir tez danışmanının olduğu, %89,6'sının ikinci bir tez danışmanının olmadığı görülmüştür. İkinci danışmanı olan öğrencilerin tamamının ikinci danışmanları eğitim bilimleri bölümündendir.

Ankette ikinci bir danışmanı olmayan öğrencilere ikinci bir danışmana gereksinim duyup duymadıkları sorulmuş, bu soruya öğrencilerin %34,9'u evet, %65,1 'i hayır yanıtını vermiştir. Bu soruya evet diyen öğrencilerin %6,7'si kendi alanından, %93,3'ü ise eğitim bilimlerinden bir danışmana ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

İkinci bir danışmana gereksinim duyduklarını belirten öğrencilerin;

- %14,3'ü danışmanlarının bilimsel anlamda kendilerine yardımcı olmadığını
- %85,7'si danışmanını eğitim bilimleri açısından yeterli bulmadığını
- %7,1'i de danışmanlarının kendilerine yeterince zaman ayıramadığını belirtmişlerdir.

Öğrencilere danışmanlarının kütüphanesinden yararlanıp yararlanmadıkları sorulmuş %68,8'i evet, %20,8'i kısmen ve %10,4'ü hayır yanıtını vermişlerdir.

Üniversitenin kütüphanesini kaynak açısından yeterli bulup bulmadıkları sorusuna, öğrencilerin %4,2'si evet, %45,8'i kısmen, %50'si hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar ile eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %50'si ile yabancı diller bölümü öğrencilerinin %75'i hayır, güzel sanatlar öğrencilerinin %70'i kısmen yanıtını vermiştir.

Öğrencilere ders aşamasında bilim dallarının eğitimine yönelik olarak almış oldukları dersleri nicel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş; %48,9'u evet, %51,1'i hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar ile güzel sanatlar öğrencilerinin %60'ı hayır, yabancı dil öğrencilerinin %62,5'i ile eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %57,1'i evet yanıtını vermiştir. Bu dersleri nitel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda ise; öğrencilerin %21,3'ü evet, %51,1'i kısmen, %27,7'si

hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar öğrencilerinin %46,7'si, eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %57,1'i ile yabancı dil öğrencilerinin %62,5'i kısmen ve güzel sanatlar öğrencilerinin %50'si hayır yanıtını vermiştir.

Öğrencilere ders aşamasında eğitim bilimlerinden eğitime yönelik olarak almış oldukları dersleri nicel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş; %44,4'ü evet, %55,6'sı hayır şeklinde yanıtlamıştır. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar öğrencilerinin %66,7'si ile güzel sanatlar öğrencilerinin %70'i hayır ve yabancı dil öğrencilerinin %62,5'i ile eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %58,3'ü ise evet yanıtını vermiştir. Bu dersleri nitel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda %28,3'ü evet, %50,0'si kısmen, %21,7'si hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanı öğrencilerinin %50'si hayır ve güzel sanatlar öğrencilerinin %70'i ile eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %53,8'i kısmen yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Öğrencilere aldığınız derslerin bilimsel araştırma süreç becerilerinizi geliştirdiğini düşünüyor musunuz diye sorulduğunda %17,4'ü evet, %73,9'u kısmen, %8,7'si hayır yanıtını vermiş, soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanı öğrencilerinin %64,3'ünün eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %78,6'sının, güzel sanatlar öğrencilerinin %80'ninin ve yabancı dil öğrencilerinin %75'inin kısmen yanıtını verdiği görülmüştür.

Öğrencilere çalışma alanınıza yönelik bilimsel literatüre ulaşma sıkıntısı çekiyor musunuz diye sorulmuş, %22,9'u evet, %62,5'i kısmen ve %14,6'sı hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanı öğrencilerinin %68,8'i, eğitim ve sosyal bilimler öğrencilerinin %78,6'ı ile yabancı dil öğrencilerinin %50'si kısmen, güzel sanatlar öğrencilerinin %50'si evet yanıtını verdikleri belirlenmiştir.

Öğrencilere öğretim programının tümüyle seçmeli derslerden oluşturulması düşüncesine katılıp katılmadıkları sorulmuş, %85,4'ü evet, %14,6'sı hayır yanıtını vermiştir.

Öğrencilere yabancı dilde yapılan derslerin yararlı olduğunu düşünüyor musunuz diye sorulduğunda %42,9'u evet, %33,3'ü kısmen, %23,8'i hayır yanıtını vermiş; programda daha fazla yabancı dilde derslerin okutulması gerektiğini düşünüyor musunuz diye sorulduğunda da %55,6'sı evet, %44,4'ü hayır yanıtını vermiştir.

Programda yer alan seminer dersi, alanınızda işlevsel olarak yürütülüyor mu sorusuna öğrencilerin %56,3'ü evet, %43,8'i hayır yanıtını verdiği belirlenmiş; bu soruya "evet" yanıtını veren öğrencilere bu dersin bilimsel anlamda size katkı getirdiğini düşünüyor musunuz diye sorulduğunda ise %40,7'si evet, %55,6'sı kısmen %3,7'si hayır yanıtını vermiştir.

Öğrencilere kongre, sempozyum, işlik çalışması gibi bilimsel etkinliklere daha önce hiç katılıp katılmadıkları sorulmuş, %64,6'sı evet, %35,4'ü hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan öğrencilerden sadece öğrenci olanların %75'i ile üniversitede akademik personel olanların %73'ü evet, dışarıda öğretmenlik yapanların %70'i ise hayır yanıtını vermiştir.

Öğrencilere alanlarına yönelik bilimsel çalışmalarının olup olmadığı sorulmuş, %77,1'i evet, %22,9'u hayır yanıtını vermiş, soruyu yanıtlayan öğrencilerden sadece öğrenci olanların tamamı, akademik personel olanların %85,3'ü evet yanıtını verirken dışarıda öğretmenlik yapanların %60'ünün hayır yanıtını verdiği belirlenmiştir.

Bu soruya hayır yanıtını veren öğrencilerin;

- a) %33,3'ü kendini bilimsel anlamda yeterli bulmadıklarını
- b) %16,7'si bu konuda danışmanından destek görmediğini
- c) %41,7'si akademik kadroda yer almadığı için çalışma yapma gereği duymadığını
- d) %30'u derslerden zaman ayıramadığını
- e) %40'ı ekonomik yetersizliği

belirtmiştir. Ayrıca bu soruyu yanıtlayan dışarıda öğretmenlik yapan lisansüstü öğrencilerinin %83,3'ü akademik kadroda yer almadığı için çalışma yapma gereği duymadığını belirtmiştir.

Bilimsel çalışmaları sırasında karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğu sorusuna öğrencilerin;

- a) %29,3 'ü ölçme araçlarını hazırlayamama
- b) %56,1'i ölçme araçlarıyla toplanan verileri analiz edememe
- c) %34,1'i çalışılan konuyla ilgili bilimsel kaynaklara ulaşamama
- d) %45'i yabancı dil yetersizliği
- e) %30 'u kişi ve kurumların çıkardığı sorunlar yanıtlarını vermişlerdir.

Öğretim elemanlarına yönelik olarak hazırlanan ankette, ikinci bir tez danışmanının gerekliliğine inanıyor musunuz diye sorulmuş, %59,5'i evet, %40,5'i hayır yanıtını vermiştir.

Kişisel kütüphanenizde yer alan kaynaklardan öğrencilerinizin yararlanabiliyor mu diye sorulduğunda, öğretim elemanlarının %65,4'ünün evet, %30,9'unun kısmen, %3,7'sinin hayır yanıtını verdiği belirlenmiştir.

Üniversitenin kütüphanesini kaynak olarak yeterli buluyor musunuz sorusuna, öğretim elemanlarının %1,2'si evet, %46,3'ü kısmen ve %52,4'ü hayır yanıtını vermiş; bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar eğitimi öğretim elemanlarının %55,6'sı ile güzel sanatlar bölümü öğretim elemanlarının %66,7'si kısmen, eğitim ve sosyal

bilimler bölümü öğretim elemanlarının %61,1'i ile yabancı dil eğitimi öğretim elemanlarının %70'i hayır şeklinde yanıtlamıştır.

Öğretim elemanlarına ders aşamasında bilim dallarının eğitimine yönelik olarak verilen dersleri nicel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş, %53,2'si evet, %46,8'i hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar eğitimi bölümü öğretim elemanları ile yabancı diller eğitimi bölümü öğretim elemanlarının %60'ı, güzel sanatlar bölümü öğretim elemanlarının %55,6'sı evet, eğitim ve sosyal bilimler bölümü öğretim elemanlarının %54,5'i hayır yanıtını vermiştir. Bu dersleri nitel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda ise %19,0'u evet, %60,8'i kısmen, %20,3'ü hayır yanıtını vermişlerdir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar eğitimi bölümü öğretim elemanlarının %57,7'si, yabancı diller eğitimi bölümü öğretim elemanlarının %50'si, güzel sanatlar bölümü öğretim elemanlarının %55,6'sı ve eğitim ve sosyal bilimler bölümü öğretim elemanlarının %67,6'sı kısmen yanıtını vermiştir.

Öğretim elemanlarına ders aşamasında eğitim bilimlerinden eğitime yönelik olarak verilen dersleri nicel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş, %61,3'ü evet, %38,7'si hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar eğitimi bölümü öğretim elemanlarının %69,2'si, yabancı diller bölümü öğretim elemanlarının %75'i ve eğitim ve sosyal bilimler bölümü öğretim elemanlarının %56,3'ü evet ve güzel sanatlar bölümü öğretim elemanlarının %55,6'sı hayır yanıtını vermiştir. Bu dersleri nitel olarak yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda ise %21,1'i evet, %55,3'ü kısmen, %23,7'si hayır yanıtını vermişlerdir. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar eğitimi bölümü öğretim elemanlarının %46,2'si, yabancı diller bölümü öğretim elemanlarının %50'si, eğitim ve sosyal bilimler bölümü öğretim elemanlarının %63,6'sı ve güzel sanatlar bölümü öğretim elemanlarının %55,6'sı kısmen yanıtını vermiştir.

Programda daha fazla yabancı dilde ders okutulması gerektiğini düşünüyor musunuz sorusuna, öğretim elemanlarının %25,9'u evet, %74,1'i hayır yanıtını vermiştir.

Öğretim elemanlarına, lisansüstü öğrencilerinizin almış oldukları derslerin bilimsel araştırma süreç becerilerini geliştirdiğini düşünüyor musunuz diye sorulduğunda, %29,6'sı evet, %59,3'ü kısmen ve %11,1'i hayır yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu soruyu yanıtlayan fen ve matematik alanlar eğitimi bölümü öğretim elemanlarının %55,6'sı, yabancı diller bölümü öğretim elemanlarının %50'si, eğitim ve sosyal bilimler bölümü öğretim elemanlarının %65,7'si ve güzel sanatlar bölümü öğretim elemanlarının %55,6'sı kısmen yanıtını vermiştir.

Öğretim elemanlarına öğretim programında yer alan seminer dersi alanınızda işlevsel olarak yürütülüyor mu diye sorulmuş, %28,2'si evet, %51,3'ü kısmen, %20,5'i ha-

yr yanıtını vermiştir. Bu soruya evet yanıtını verenlere bu dersin bilimsel anlamda lisansüstü öğrencilerine katkı sağladığını düşünüyor musunuz diye sorulduğunda ise, %61,9'u evet, %33,3'ü kısmen, %4,8'i hayır yanıtını vermiştir.

Öğretim elemanlarına lisansüstü öğretim programının tümüyle seçmeli derslerden oluşturulması düşüncesine katılıyor musunuz diye sorulmuş, %48,1'inin evet ve %51,9'unun hayır yanıtını verdiği belirlenmiştir.

Daha nitelikli bir lisansüstü eğitime yönelik önerilerini almak için lisansüstü öğrencilere yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar maddeler halinde gruplandırılarak aşağıda verilmiştir (N=40)

Öğrenci ve öğretim elemanına yönelik öneriler:

- Lisansüstü eğitim veren öğretim elemanlarının öğrencilere karşı daha olumlu (tavır, tutum, destek ve yönlendiricilik) yaklaşması (%17,5)
- İkinci tez danışmanının gerekliliği (%7,5)
- Danışmanların çalışmalar sırasında öğrencilere daha fazla yardımcı olması (%20)
- Alan eğitiminde uzman olan öğretim üyeleri tarafından derslerin verilmesi (%7,5)
- Alanında uzman olan öğretim elemanlarına ders verdirilmesi (%10)
- Derslerde öğrenci kadar öğretim elemanının da aktif olması (%10)
- Değerlendirmede öğretim elemanlarının objektif davranması (%5)

Programa ve derse yönelik öneriler:

- Derslerin seçmeli olması (%22,5)
- Derslerin daha çeşitli olması (%15)
- Kredi tamamlamak için gereksiz derslerin alınmaması (%22,5)
- Uygulamaya yönelik derslerin daha fazla olması (%17,5)
- Lisansüstü eğitimde uygulanan öğretim yöntemlerinin geleneksel yöntemlerin dışına çıkması (%12,5)
- Lisansüstü eğitime derslerin işleniş açısından denetleme sisteminin getirilmesi (%22,5)
- Araştırmaya yönelik bilimsel süreç becerilerinin zamanında kazandırılması (%27,5)
- Derslerde sadece öğrencinin ödev hazırlığına ve sunumuna yönelik bir programın yürütülmemesi (%22,5)
- Araştırma yöntemlerine önem verilmesi (%20)
- Öğretim programında yer alan derslerin tez konusuyla ilgili olması (%15)
- Yabancı dilde verilen derslerin sayısı artırılması (%17,5)

Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Lisansüstü Eğitimin Öğrenci ve Öğretim Üyesi Açısından Değerlendirilmesi

Araç-gerece yönelik öneriler:

- Araştırma projelerine daha fazla ekonomik destek sağlanması(%7,5)
- Dünya standartlarına uygun bir yabancı dil eğitimi verilmesi (%7,5)
- Bilgisayar teknolojisinden daha fazla yararlanılması (%2,5)
- Araştırma yapmaya daha fazla imkan sağlanması (%2,5)
- Lisansüstü eğitim dersliklerinin açılması (%2,5)

Daha nitelikli bir lisansüstü eğitime yönelik önerilerini almak için öğretim elemanlarına yöneltilen açık uçlu soruya verilen yanıtlar maddeler halinde gruplandırılarak aşağıda verilmiştir (N=50).

Öğrenci ve öğretim elemanına yönelik öneriler:

- Ulusal ve uluslar arası kurumlarla işbirliğine gidilmesi ve ortak projeler yürütülmesi konusunda öğrenci ve öğretim elemanlarının özendirilmesi (%2)
- Öğrencilerin çalışma alanları dışında gereksiz dersleri almaması (%8)
- Öğretim elemanlarının lisans ders yükünün hafifletilmesi (%8)
- Alanında uzman olan kişilerin lisansüstü dersleri yürütmesi (%20)
- Öğrencilerin bilimsel araştırma becerilerinin geliştirilmesi (%8)
- Öğretmene uygun ders değil derse uygun öğretmen anlayışının yerleştirilmesi (%12)
- Öğrencilerin aldıkları lisansüstü eğitimden beklentileri ve doyumlarının belirlenmesi (%8)
- Derslerin öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına göre değil alanın gereksinimlerine göre belirlenmesi (%10)
- Öğretim elemanlarının yeterli olmadığı bölümlerde lisansüstü programların açılmaması (%12)
- Lisansüstü eğitimde ders veren öğretim elemanlarının nitelikli olması ve sayıları artırılması (%8)

Program ve derslere yönelik öneriler:

- Ders çeşitliliği ve etkililiği olması (%6)
- Derslerin seçmeli olması (%12)
- Lisansüstü eğitimde programdaki derslerin ülke düzeyinde ve hatta evrensel düzeyde standartlaştırılması (%6)
- Lisansüstü programların geliştirilmesinde katkı, eleştiri ve öz eleştiri için sempozyum, kongre vb toplantıların düzenlenmesi, elemanların bu tür etkinliklere katılımının özendirilmesi (%4)
- Lisansüstü eğitimde derslerin işlenişi açısından bir

denetleme sisteminin getirilmesi (%4)

- Derslerin gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi (%2)
- Lisansüstü eğitimde seminer dersinin daha aktif bir şekilde uygulanması (%2)
- Lisansüstü tez konularının belli bir merkezden değerlendirildikten sonra tez çalışmalarına başlanması, böylece öğrencilerin farklı konu alanlarında çalışma yapmaya özendirilmesi (%2)
- Disiplinler arası işbirliği sağlanması (%2)
- Doktora programı açılmayan bölümlerde lisansüstü programların da açılmaması (%2)
- Tez sürelerinin daha uzun olması (%2)
- Lisansüstü dersler neredeyse lisans dersleri ile eşdeğer durumda, bunların özellikli dersler olması (%2)

Araç – gerece yönelik öneriler:

- Derslik araç gereç sorunlarının çözülmesi (%4)
- Kütüphane ve internet olanaklarının artırılması (%8)
- Öğrencilere araştırma olanakları ve parasal destek sağlanması (%2)
- Yabancı dil olanaklarının artırılması (%4)
- İnteraktif eğitim olanaklarının sağlanması (%6)

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bulgulardan yola çıkılarak bakıldığında öğrenci genelde ikinci tez danışmanına olumlu bakmadığı halde öğretim elemanı genelde olumlu bakmaktadır. Bunun yanında ikinci bir tez danışmanına gereksinim duyan öğrencilerin belirttikleri nedenler; danışmanlarının bilimsel anlamda kendilerine yardımcı olmaması, danışmanlarını eğitim bilimlari açısından yeterli bulmamaları ve danışmanlarının kendilerine yeterince zaman ayıramaması şeklindedir.

Lisansüstü programı ile programda alınan derslerin sayıları ve nitelikleri ile ilgili olarak sorulan sorulara verilen yanıtların genel bir değerlendirmesi yapıldığında; hem öğrenci hem de öğretim üyesi, bilim dallarının eğitimine yönelik lisansüstü öğrencilere verilen derslerin nitelik olarak kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu derslerin sayısal yeterliliği açısından bakıldığında fen ve matematik alanlar eğitimi ile güzel sanatlar öğretim elemanlarının çoğu bu dersleri nicel olarak yeterli buldukları halde bu bölümlerin öğrencilerinin çoğunun yeterli bulmadıkları görülmektedir. Öğretim elemanları genellikle ders aşamasında eğitim bilimlerinden eğitime yönelik olarak verilen dersleri nicel olarak yeterli buldukları halde, öğrencilerin çoğu yeterli bulmamaktadır. Nitelik olarak ise bu dersleri hem öğrenci hem de öğretim elemanı kısmen yeterli bulmaktadır. Öğretim programının seçmeli derslerden oluşturulması ile ilgili öğrencilerin çoğu olumlu yanıt belirtirken, öğre-

tim elemanlarının çoğunluğu olumsuz yanıt belirtmiştir. Öğretim elemanlarının çoğu programda daha fazla sayıda yabancı dilde derslerin okutulmasına olumsuz görüş bildirdiği halde, öğrencilerin yabancı dilde ders sayısının artırılması yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Hem öğrenci hem de öğretim elemanlarının çoğunluğu, lisansüstü aşamasında alınan derslerin öğrencilerin bilimsel araştırma süreç becerilerini kısmen geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin yaptıkları bilimsel çalışmalar, bu çalışmalar sırasında karşılaştıkları güçlükler değerlendirildiğinde; dışarda öğretmenlik yapan lisansüstü öğrencilerinin çoğunluğu kongre, sempozyum, işlik çalışması gibi bilimsel etkinliklere katılmamakta ve akademik kadroda yer almamaları için bilimsel çalışma yapma gereği duymamaktadırlar. Öğrencilerin bilimsel etkinliklerde yer almama nedenlerinden diğerleri ise; kendilerini bilimsel anlamda yeterli bulmamaları ve bu konuda danışmanlarından destek görmemeleri, derslerden zaman ayıramamaları ve ekonomik yetersizliktir. Öğrencilerin bilimsel çalışmaları sırasında karşılaştıkları en önemli zorluklar ise; ölçme araçlarını hazırlayamama, ölçme araçlarıyla toplanan verileri analiz edememe ve çalışılan konuyla ilgili bilimsel kaynaklara ulaşamama, yabancı dil yetersizliği ile kişi ve kurumların çikardığı sorunlar olarak belirlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar göz önüne alınıp, öğretim elemanı ve öğrencilere yöneltilen açık uçlu sorudan alınan yanıtlar da değerlendirildiğinde ortaya konulan öneriler aşağıda verilmiştir:

- Özellikle lisansüstü eğitim programlarının tekrar gözden geçirilmesi, derslerin içerik ve işlenişlerine yönelik niteliklerinin artırılması gerekmektedir.
- Öğrenciler özellikle eğitim bilimleri ve araştırma yöntemleri açısından geliştirilmelidir.
- Öğretim elemanı verdiği dersle öğrencileri yönlendirebilecek nitelikte olmalıdır. Nitelikli bir lisansüstü eğitiminde öğrencinin çalışkan ve nitelikli olmasının yanı sıra, öğretim üyesinin de akademik kişiliği ile bir model, öğrencisini çırak gibi yetiştiren bir usta, öğrencinin her zaman başvurabileceği bilgi kaynağı ve yönlendirici olmasının da rolü büyüktür. Türkoğlu 1987, Eğitim fakülteleri ve bunlara bağlı Yüksekokullarda programların başarılı ya da başarısız olmasının, öğretim üyelerinin niteliğiyle doğrudan ilişkili olduğunun göz önünde bulundurulması gerektiğini söylemiştir.
- Öğrenciler bilimsel çalışma yapmaya yönlendirilmeli, lisansüstü aşamasında yapılan çalışmalar seminer verilerek geniş bir kesime anlatılmalıdır.
- Lisansüstü eğitime giriş ölçütleri yeniden gözden geçirilmeli ve bu işe gönül verecek, idealist, akademik eleman kimliğine sahip kişiler seçilmelidir.
- Lisansüstü eğitimde bireyleri araştırma yapmaya özen-

direcek fırsatlar sağlanmalı ve maddi olanaklar artırılmalıdır.

- Enstitü bünyesinde derslik, araç-gereç, kütüphane, internet hizmetleri vb. verilmelidir.
- Lisansüstü eğitime yönelik daha fazla araştırmaya gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

- Varış, F., **Türkiye’de Lisansüstü Eğitim** (pozitif bilimlerde), Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, N:23, 1972, Ankara.
- Türkoğlu A., Eğitim Fakültelerinde Öğretim Üyesi Sorunu, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, **Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü**, Uluslararası Sempozyumu 17-19 Kasım 1986, Özel sayı, N. 2, 1987.
- Turgut M. F., Eğitimde Lisansüstü Eğitim, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, **Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü**, Uluslararası Sempozyumu 17-19 Kasım 1986, Özel sayı, N. 2, 1987.
- YÖK., “Eğitim Fakültelerinin Akademik Değerlendirilmesi”, Mart, 2000, Ankara.
- Baksan G. A., **Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20:16-25, 2001
- Tosun İ., **Doktora Eğitiminde Öğrenci Tez Danışmanı İlişkisi**, www.yok.gov.tr.